

Fond za održivi lokalni razvoj

OSNOVNA STRATEGIJA
2025-2050
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

SEPTEMBAR-NOVEMBAR, 2024.

OSNOVI STRATEGIJE ZELENOG RASTA GRADA LESKOVCA ZA PERIOD 2025 - 2050. (NACRT)

Fond za održivi lokalni razvoj sprovodi se u okviru Platforme za opštedruštveni dijalog „Održivi razvoj za sve” koja je uspostavljena uz podršku vlada Švajcarske i Nemačke, a implementira se od strane Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH u u okviru projekta „Reforma javnih finansija - Agenda 2030”. Fondom neposredno rukovodi Beogradska otvorena škola (BOŠ), kao jedan od partnera na Platformi, zadužena za podršku inicijativama za inovativna rešenja u oblasti zaštite životne sredine na lokalnom nivou. Dodatna podrška Fondu pruža se u okviru projekta „EU Resurs centar za civilno društvo u Srbiji” koji se realizuje uz podršku Evropske unije u Srbiji.

UVODNE NAPOMENE

Dokument „Osnovi strategije zelenog rasta Grada Leskovca za period 2025-2050“ urađen je u okviru projekta „ZELENO PLAVE ZAJEDNICE“ koji **realizuje** EPuS Leskovac u partnerstvu sa udruženjem „Rujnice“ Vlasotince, uz **finansijku podršku** *Fonda za održivi lokalni razvoj* kojim **rukovodi** *Beogradska otvorena škola* u okviru Platforme za opštedruštveni dijalog „Održivi razvoj za sve“.

Ovaj projekat realizuje se **uz podršku** Grada Leskovca i Opštine Vlasotince.

Svrha ovog strateškog dokumenta je da se zainteresovanim stranama pruži što delotvorniji uvid u nove, globalno konkurentne mogućnosti lokalnog razvoja, koje sa sobom donosi uspostavljanje lokalnog vlasništva nad konceptom „zelenog rasta“ kao inovativnog, produktivnog odgovora savremenog društva na izazove održivosti razvoja.

Cilj izrade ovog dokumenta je da se: a) trasira globalno konkurentan razvojni put Grada Leskovca u narednih 25 godina; b) ponude kvalitetni odgovore na pitanja Kako? i Zašto? predloženim razvojnim putem; c) pruži kvalitetna osnova za vođenje javnog dijaloga o ključnim aspektima ostvarivanje jedne ovakve orijentacije.

U izradi ovog dokumenta kao **bazični materijal** korišćeni su rezultati i preporuke iz „Istraživanja o mogućnostima zelenog rasta Grada Leskovca i Opštine Vlasotince“, kao i druga relevantna literatura iz oblasti strateškog upravljanja.

U razvijanju strateške perspektive Grada Leskovca primenjen je **pristup programirane vizije**. To podrazumeva da se u procesu strategijskog upravljanja prevođenje strategije u operativne odluke zasniva na konceptu „izbalansiranog rezultata“ („Balanced scorecard“).

Dokument sadrži sledeće elemente: a) Vizija; b) Misija; c) Temeljne vrednosti; d) Strateški izazovi; e) SWOT analiza; f) Strateški stubovi; g) Strateški i posebni ciljevi; h) Indikatori

Za sadržinu ovog materijala odgovorna je isključivo organizacija EPuS Leskovac i ona ne odražava nužno stavove vlada država Švajcarske i Nemačke, kao ni Evropske unije.

1. VIZIJA

Održiva zajednica vođena osećajem doma u svetu zelenog rasta

2. MISIJA

Najdelotvornije lokalne politike za kvalitetan život po meri zelene budućnosti u autentičnoj zajednici

3. TEMELJNE VREDNOSTI

- ✧ **Neodvojivost potreba** – Po prirodi stvari, pojedinac doživljava kvalitet života samo kao lokalnu realnost. Zadovoljstvo tom realnošću proističe iz uspeha u zadovoljavanju celine osnovnih potreba, a to su, pored egzistencijalnih potreba, i mogućnost izbora, kompetencije, osećaj pripadnosti i zabava. Ukoliko dođe do zanemarivanja bilo koje od ovih potreba, prevladava nezadovoljstvo.
- ✧ **Osećaj doma** – Svet kvaliteta, tj. naša sećanja, slike i predstave o onome što nam je u životu bilo lepo, predstavlja najvažniji deo života pojedinca. Detinjstvo, porodica i lokalno okruženje postavljaju temelje na kojima se gradi ceo njegov život.
- ✧ **Preduzetnički duh** – Aktivan poslovni temperament ljudi sa ovih prostora je prepoznat u nauci kao jedno od njihovih trajnih, suštinskih određenja. U savremenim uslovima razvoja, to je - utoliko pre i utoliko više - osnov za izgradnju održive konkurentnosti ovog životnog odredišta.
- ✧ **Kvalitativan rast** – Novo sistemsko shvatanje života, gde se daje prednost „zelenom“, „uravnoteženom“, „pravednom“, „korisnom“, „dobrom“, „štedljivom“, „zrelom“, „višedimenzionalnom“ lokalnom rastu, nasuprot njegovoj „smeđoj“, „neizbalansiranoj“, „neprednoj“, „štetnoj“, „lošoj“, „rasipničkoj“, „nezreloj“, „jednostranoj“ alternativi.
- ✧ **Suočavanje s najvećim izazovima** – Spremnost za suočavanje s najvećim izazovima je preduslov za ulazak u pionirske poduhvate poput prelaska na model zelenog rasta. Time se uspostavlja kontinuitet sa onim što leži u osnovi

osmomilenijumske postojanosti ljudskog života na ovim prostorima. Istovremeno, to je i preduslov za pružanje pravog lokalnog odgovora na savremene i buduće geopolitičke, ekonomske, zdravstvene, klimatske i druge okolnosti.

4. STRATEŠKI IZAZOVI

- ✧ **Učiniti da kvalitativna perspektiva lokalnog načina života nadvlada beznađe demografskog pražnjenja ovog osmomilenijumskog životnog odredišta;**
- ✧ **Izboriti se da ispunjenost ciljeva održivog razvoja otkloni breme višedecenijske marginalizacije i neiskorišćenih mogućnosti ovog životnog prostora;**
- ✧ **Osigurati da korišćenje lokalnih prilika za zeleni rast donese prekretnicu u raskidu sa neodrživim ekonomskim, socijalnim i ekološkim praksama.**
- ✧ **Uspostaviti integrisane politike zelenog rasta kao inovativno rešenje za višedecenijski problem nepovoljnog položaja lokalne vlasti u upravljanju javnim dobrima.**

5. SWOT ANALIZA

✧ **Prilike:**

- Tradicija osmomilenijumskog životnog odredišta
- Povoljan geografski položaj
- Bogatstvo mikrokulturnih i mikrolokalnih različitosti
- Relativno povoljna situacija po pitanju neželjenih događaja sa najtežim posledicama
- Postojanje lokalnog jezgra zelenog rasta
- Postojeći socijalni kapital
- Kompatibilna mreža istorijski utemeljenih lokalnih zajednica
- Tradicija preduzetničkog uporišta
- Nostalgija odseljenih, posebno dijaspore
- Pozitivan trend u nacionalnom i lokalnom ekonomskom razvoju
- Globalna vidljivost Grada Leskovca kao investicionog odredišta;
- Relativno dobra opremljenost infrastrukturom
- Visoka saglasnost korisnika o prioritetnim potrebama
- Dostupnost primera dobre prakse u primeni koncepta zelenog rasta
- Postojeći fondovi evropske i nacionalne zelene agende

✧ **Pretnje:**

- Natprosečan trend demografskog pražnjenja
- Nepovoljan položaj lokalne vlasti u procesu upravljanja javnim dobrima
- Višedecenijsko razvojno zaostajanje, marginalizacija i periferijalizacija
- Inercija priklanjanja postojećim, „smeđim“, neodrživim praksama
- Zanemarivanje lokalnog potencijala za ostvarivanje koncepta zelenog rasta
- Narastanje tenzija na Kosovu i Metohiji
- Produbljivanje i širenje postojećih geopolitičkih tenzija i konflikata
- Klimatske promene
- Povećanje ranjivih grupa
- Mentalitet samoprecenjivanja prednosti drugih pri izboru životnog odredišta
- Neadekvatan pristup postojećim evropskim i nacionalnim zelenim fondovima
- Nespremnost za pojavu neželjenih događaja sa najtežim posledicama

- Zanimarivanje primera dobre prakse u ostvarivanju koncepta zelenog rasta
- Negativni razvojni trendovi u nacionalnom i širem okruženju
- Produblivanje razvojnog jaza u odnosu na nacionalni prosek
- Ispodprosečni nivo lokalne javne potrošnje

✧ **Snage**

- Pokrivenost planom važnih aspekata lokalnog razvoja
- Višedecenijsko iskustvo u planiranju lokalnog razvoja
- Ostvareni rezultati ranijih planova
- Mogućnost uključivanja širokog seta specijalnosti u kreiranje i primenu planskih rešenja
- Otvorenost za saradnju sa naukom
- Globalno vidljivi rezultati u promovisanju investicionih pogodnosti
- Otvorenost za inovacije i razvojne inicijative
- Iskustvo u podršci zelenim projektima
- Dobra komunikacija sa nacionalnim organima i institucijama
- Pozicija okružnog administrativnog centra
- Višedimenzionalna organizacija lokalnih organa vlasti
- Iskustvo u finansiranju projektnih inicijativa
- Otvorenost za saradnju sa civilnim društvom
- Rastući lokalni budžet
- Iskustvo u podršci ranjivih grupa
- Iskustvo u suočavanju sa neželjenim događajima sa najtežim posledicama

✧ **Slabosti**

- Nedostatak nacionalno konkurentne vizije u profilisanju lokalnog načina života
- Nedostatak krovnog, dugoročnog planskog dokumenta
- Nepovoljan položaj lokalnih organa vlasti u procesu
- Veliki jaz u nivou lokalne budžetske potrošnje u odnosu na nacionalni prosek

- Nedostatak jasne koncepcije prostornog razvoja lokalne jedinice
- Elementi formalističkog u pristupu lokalnom planiranju
- Nedovoljno korišćenje mogućnosti za uticanje na nacionalne politike sa pozicije lokalnih interesa
- Nepostojanje prioritizacije u zadovoljavanju potreba ranjivih grupa
- Nedovoljno korišćenje prednosti međusektorskih (Xelix) partnerstava
- Nedovoljno korišćenje mogućnosti evropskih i nacionalnih zelenih i razvojnih fondova
- Veliki raskorak između broja naseljenih mesta (144) i broja odbornika (75)
- Neusklađenost između određenih lokalnih politika
- Nedovoljno izgrađene lokalne politike sa aspekta integrisanog pristupa razvoju
- Nedovoljna iskorišćenost sinergetskog potencijala između novih razvojnih inicijativa i rezultata realizovanih razvojnih projekata
- Nedovoljna iskorišćenost postojeće institucionalne mreže u javnom sektoru

6. STRATEŠKI STUBOVI

- I. **NAJBOLJA RAZVOJNA RAVNOTEŽA** – Strateški vredno pozicioniranje Grada Leskovca na principu ravnoteže podrazumeva uspostavljanje višedimenzionalne lokalne ravnoteže, i to u smislu: a) uravnoteženosti lokalnog načina života kao životnog obrasca zasnovanog na celovitom zadovoljavanju osnovnih ljudskih potreba; b) usklađenosti ekonomske, socijalne i ekološke dimenzije lokalnog rasta i razvoja; c) uravnoteženosti prostorne strukture lokalne jedinice.
- II. **NAJVEĆA LOKALNA OTPORNOST** – Stvaranje strateške prednosti Grada Leskovca u oblasti lokalne otpornosti podrazumeva sledeća dostignuća, a to su: a) Visoka sposobnost lokalne jedinice da apsorbuje, odupre se i oporavi od posledica događaja sa najtežim posledicama, te da „gradi bolje nego što je bilo“; b) Minimalizovan rizik da siromašni, lica sa invaliditetom, stari i deca postanu još ranjiviji u trenucima krize; c) Dostignuća koncepta otpornosti zasnovanog na zajednici/socijalnom kapitalu.

- III. **NAJKONKURENTNIJE ZELENE POLITIKE** – Strateško pozicioniranje Grada Leskovca na principu konkurentnosti lokalnih zelenih politika, podrazumeva: a) Jačanje institucije lokalne samouprave; b) Otvorenost za nove ideje, predloge, primere dobre zelene prakse i njihovo ugrađivanje u javne politike po meri dostizanja zajedničke vizije i misije; c) Praktikovanje svih korisnih oblika zelene saradnje, koordinacije i partnerstava.

7. STRATEŠKI I POSEBNI CILJEVI

✧ Strateški cilj 1. Ostvarivanje zelenog rasta

- Poseban cilj 1.1. Ostvariti demografsku obnovu lokalne zajednice, sa fokusom na mlade
- Poseban cilj 1.2. Ostvariti najviše standarde u pružanju javnih usluga
- Poseban cilj 1.3. Promovisati lokalnu kulturnu baštinu
- Poseban cilj 1.4. Osnažiti perspektivu pravedne zajednice
- Poseban cilj 1.5. Povećati proizvodnju zelenih dobara i usluga
- Poseban cilj 1.6. Podsticati zelene inovacije i usvajanje i primenu zelenih tehnologija i praksi
- Poseban cilj 1.7. Povećati produktivnost i efikasnost korišćenja prirodnih resursa
- Poseban cilj 1.8. Unaprediti lokalnu infrastrukturu, posebno zelenu
- Poseban cilj 1.9. Osigurati korišćenje prirodnog kapitala unutar ekoloških granica

✧ Strateški cilj 2. Jačanje otpornosti na klimatske promene i druge događaje sa najtežim posledicama

- Poseban cilj 2.1. Povećati lokalni kapital otpornosti (fizički, prirodni, socijalni, ekonomski i institucionalni)
- Poseban cilj 2.2. Unaprediti lokalni sistem ublažavanja i prilagođavanja na klimatske promene
- Poseban cilj 2.3. Minimizirati rizik da pripadnici ranjivih grupa postanu još ranjiviji u trenucima krize

❖ **Strateški cilj 3. Unapređenje javnog odlučivanja na lokalnom nivou**

- Poseban cilj 3.1. Afirmisati pristup horizontalno integrisanih politika zelenog rasta
- Poseban cilj 3.2. Unaprediti lokalno upravljanje održivim teritorijalnim razvojem
- Poseban cilj 3.3. Uspostaviti lokalno ekološko računovodstvo
- Poseban cilj 3.4. Unaprediti proces participativnog donošenja lokalnih javnih odluka
- Poseban cilj 3.5. Unaprediti korisne oblike saradnje, koordinacije i partnerstva

8. INDIKATORI

- 1.1. Lokalni indeks demografske obnove
- 1.2. Stepen zadovoljstva građana lokalnim javnim uslugama
- 1.3. Broj dolazaka kulturnih turista
- 1.4. Lokalna stopa rizika od siromaštva
- 1.5. Učešće zelenih dobara i usluga u lokalnom BDP
- 1.6. Lokalni indeks zelenih inovacija
- 1.7. Produktivnost upotrebe prirodnih resursa
- 1.8. Lokalni ekološki indeks
- 1.9. Računovodstvena vrednost usluga lokalnog ekosistema
- 2.1. Indeks lokalnog kapitala otpornosti
- 2.2. Nivo lokalne ranjivosti na klimatske promene
- 2.3. Nivo lokalne ranjivosti na događaje sa najtežim posledicama
- 3.1. Nivo ostvarenja godišnjih akcionih planova zelenog rasta
- 3.2. Indeks približavanja (konvergencije) kvaliteta života među naseljenim mestima Grada Leskovca
- 3.3. Vođenje lokalnog ekološkog računovodstva
- 3.4. Nivo participativnosti zainteresovanih strana u donošenju lokalnih javnih odluka
- 3.5. Nivo saradljivosti lokalnih donosilaca odluka

